

Toimintakertomus 2020

Kalevi Sorsa -säätiö on sosialidemokraattiseen arvopohjaan nojaava ajatushautomo, think tank. Se tuottaa soveltavaa tutkimustietoa yhteiskunnallisista aiheista ja ruokkii keskustelua siitä, mitä vapauden, tasavertaisuuden, solidaarisuuden ja demokratian yhdistävä yhteiskuntapolitiikka voisi olla tänään ja tulevaisuudessa.

Ajatuspajana säätiö on analyttinen edelläkävijä, joka toimii tieteen ja politiikan rajapinnalla tuoden yhteiskunnallisesti olennaista tietoa ja merkittäviä näkemyksiä julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Lähestymistapa on avoin ja ennakkoluuloton, ratkaisukeskeinen ja suuntautuu eteenpäin.

Säätiö rakentaa projekteissaan, tilaisuuksissaan ja julkaisuissaan siltoja tutkijayhteisöjen, tiedotusvälineiden, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten tahojen välille. Kansainvälisyys on keskeinen sekä näkökulma että toimintamuoto.

Kansainvälisen demokratian edistäjänä säätiö on vakaa ja asiantunteva kumppani, joka toimii pitkäjänteisesti ja tuo lisäarvoa demokratiatuen kenttään.

Saatteeksi

Vuonna 2020 Kalevi Sorsa -säätio (myöh. säätio) jatkoi vuonna 2019 alkaneita teema-alueita ja projekteja. Näitä olivat ”Eriarvoisuuden vähentäminen” ja ”Ihmisen toiminnan vaikutukset maapallolle” sekä ulkoministeriön rahoittama, vuoden 2019 alussa alkanut hanke ”Demokratian tukeminen Länsi-Balkanilla – kehitystä ja sillanrakennusta”. Hanke on jatkumoa vuosia kestäneelle demokratiatyölle Makedoniassa, ja sen myötä toiminta on laajennettu Pohjois-Makedoniasta myös Albaniaan ja Bosnia-Hertsegovinaan.

Kaikki vuoden 2020 toiminta ei ole rajoittunut näiden painopisteiden puitteisiin. Keskustelu säätion aiempien toimintavuosien julkaisuista on ilahduttavasti edelleen jatkunut ja säätio on osallistunut tarpeen mukaan muuhun ajankohtaiskeskusteluun. Säätion työntekijöitä myös kutsutaan jatkuvasti puhumaan, kirjoittamaan ja keskustelemaan erilaisiin tilaisuuksiin ja julkaisuihin eri teemoista. Tämä on positiivinen merkki säätion toiminnan vaikuttavuuden jo pidempään jatkuneesta leviämisestä.

Globaali koronapandemia vaikutti säätion työhön siten, että kansainvälinen yhteistyö toteutettiin etäyhteyksin ja tilaisuuksia järjestettiin aiempaa vähemmän. Yksi julkaisutilaisuus ehdittiin järjestää ennen rajoituksia helmikuussa, elokuussa järjestettiin sekä kesäkoulu että julkaisutilaisuus, ja loka- ja joulukuussa järjestettiin webinaarit. Pandemia ei kuitenkaan vaikuttanut esimerkiksi julkaisujen määrään, ja podcasteja julkaistiin ennätysmäärä. Loppukeväästä toteutettiin blogisarja, jossa käsiteltiin koronapandemian vaikutuksia useista eri näkökulmista.

Vuoden 2020 loppu oli henkilövaihdosten aikaa. Marraskuussa uudessa tehtävässä talous- ja hallintosihteerinä aloitti Margolit Mihlin ja joulukuussa tutkijaksi rekrytoitiin filosofian tohtori Mikko Lievonen koronan jälkeistä yhteiskuntapolitiikkaa tarkastelemaan hankkeeseen. Säätion uudeksi toiminnanjohtajaksi valittiin hyvinvointi- ja valtiosääntöoikeuden dosentti Pauli Rautiainen, joka aloitti tehtävässä vuoden 2021 alussa Kaisa Vatasen siirryttyä toisiin tehtäviin.

Tutkimuksen painopistealueet

Vuonna 2020 jatkettiin joulukuussa 2018 hyväksytyyn strategiaan mukaisesti työtä uusien tutkimuksen painopistealueiden parissa. Nämä painopistealueet muodostavat säätion työn selkärangan viiden vuoden ajan. Tarkoituksena on tehdä suunnitelmallisesti työtä yhteiskunnallisen keskustelun laajentamisen ja moniäänisyyden eteen. Alla kuvataan vuoden 2020 toimintoja kummankin painopistealueen osalta.

Eriarvoisuuden vähentäminen

Eriarvoisuuden vähentämisen teema-alueita pohjusti helmikuussa julkaistu filosofian professori Antti Kauppinen Impulsseja-sarjan julkaisu ”Mistä puhumme, kun puhumme eriarvoisuudesta?”. Julkaisu on katsaus siihen, miksi eriarvoisuus, tai Kauppinen sanoin erivertaisuus, on moraalisisessa mielessä epätoivottavaa. Julkaisu antaa siis eväitä argumentoida tasavertaisuuden puolesta. Julkaisutilaisuus järjestettiin 10.2. Kallion Oivassa. Tilaisuudessa Kauppinen julkaisua kommentoivat kansanedustajat Matias Mäkyne (sd) ja Ruut Sjöblom (kok). Paikalla oli noin 40 yleisön jäsentä. Myöhemmin toukokuussa julkaistiin vielä Kauppinen podcast-haastattelu.

Teema-alueen osalta vuoden kohokohta oli kattavan Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020 -raportin julkistaminen elokuussa. Raportin seitsemässä luvussa tarkastellaan tulo- ja

varallisuuseroja, eriarvoisuutta koulutuksessa, terveyseroja, eriarvoisuuden periytymistä, tulojen yhteyttä äänestysaktiivisuuteen ja puoluevalintaan, rasismia kouluissa ja lihavuussyrjintää. Kirjoittajina oli yhteensä 20 meritoitunutta akateemista tutkijaa. Yleistajuisessa teoksessa korostettiin eriarvoisuuden eri ulottuvuuksien yhteen kietoutumista ja sosioekonomisen eriarvoisuuden lisäksi myös syrjintää eriarvoisuuden muotona. Raportti tarjoaa tietoa eriarvoisuuden kehityksestä Suomessa viimeisten vuosien ja vuosikymmenten aikana.

Eriarvoisuuden tila -kirjan julkaisutilaisuus järjestettiin Helsingin keskustakirjasto Oodissa 18.8., missä kirjan kirjoittajia haastatteli Journalisti-lehden päätoimittaja Maria Pettersson. Paikan päällä Kino Regina -salissa oli kokoontumisrajoitusten vuoksi noin 50 henkeä, minkä lisäksi tilaisuuden Facebook-livelähetystä seurasi n. 200 ihmistä. Raportti sai erittäin paljon huomiota ja erityisesti sen tulo- ja varallisuuseroja käsittelevä luku kirvoitti vilkasta julkista keskustelua. Siitä olivat keskustelemassa Ylen Aamu-tv:ssä kirjan toimittaja Maija Mattila ja kirjoittajista koulutuksen periytyvyyttä tutkinut Outi Sirniö (THL), Ylen Poliitikkaradiossa kirjoittajat Matti Tuomala ja Hanna Wass, ja se oli myös keskustelun pohjana Ykkösaamun lähetyksessä julkaisua seuraavana päivänä.

Eriarvoisuusteema-alueen toinen suuri tapahtuma oli Kesäkoulu eriarvoisuudesta, joka järjestettiin 14.–16.8. Työväen Akatemialla Kauniaisissa. Kesäkouluun valittiin 20 osallistujaa kiinnostuksen perusteella ja kolmipäiväisen tilaisuuden aikana kuultiin 11 asiantuntijaa muun muassa tulo- ja varallisuuseroista, verotuksesta, koulujärjestelmän alueellisesta segregoitumisesta, huono-osaisuuden ylisukupolvisuudesta, tuloerojen ja köyhyyden välisestä suhteesta sekä syrjinnästä. Luentojen lisäksi osallistujat tekivät ryhmätöitä, joissa hahmoteltiin toimenpideohjelmia eriarvoisuuden vähentämiseksi. Vaihtuvateemainen kesäkoulu on vuosittainen perinne, ja se järjestetään yhteistyössä Demarinuorten ja SONK:in kanssa.

Marraskuussa julkaistiin akatemiaticija Julian Honkasalon Impulsseja-sarjan kirjoitus "Väittelytaidoilla vihapuhetta vastaan". Kirjoituksessa Honkasalo kuvaa vihapuheen levittämisen systemaattista luonnetta ja virheellistä argumentointia, jonka varassa vihapuhetta levitetään. Hän ehdottaa vihapuheen kitkemiseksi sen levittäjien selvittämistä valtiollisin toimin sekä yleistä koulutusta virheargumenttien tunnistamisesta. Julkaisu nostettiin esiin Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa.

Ihmisen toiminnan vaikutukset maapallolle

Vuonna 2020 hankkeessa on toteutettu rohkeaa ja kriittistä lähestymistä hankkeen teemaan, pyrkimyksenä löytää oikeudenmukaisia keinoja yhteiskuntajärjestelmämme mahduttamiseen planeetan ekologisen kantokyvyn rajoihin. Suunnitelman mukaisesti hahmottelimme keinoja, joilla kestävä ja vakaat yhteiskunnat ja inhimillisen hyvinvoinnin tuottaminen olisi mahdollista myös olosuhteissa, joissa materiaalien kulutus ja talous eivät kasva. Koronakriisi aiheutti haasteita hankkeen toteutukselle, erityisesti tapahtumien peruuntumisen osalta, mutta muutoin hanketta onnistuttiin toteuttamaan suunnitelman mukaan.

Vuoden ensimmäinen julkaisu oli jatkoa vuoden 2019 EU:n ilmastopolitiikkaa käsitelleelle policy briefille. Ilmastoasiantuntijat Matleena Moisio ja Oras Tynkkynen kirjoittivat Impulsseja-julkaisun YK:n ilmastopolitiikasta otsikolla "Mitä jokaisen tulisi tietää Pariisin ilmastopöytäkirjasta." Aihetta syvennettiin podcastissa ja jaettiin kokeiluluontoisesti kaikille kansanedustajille.

Hankevastaava Samuli Sinisalon "Työajan lyhentämisen ekologiset vaikutukset" oli hankkeen toinen julkaisu vuonna 2020. Kirjallisuuskatsauksen perusteella voi todeta, että työmarkkinoiden sääntely saattaisi olla työväenliikkeelle toimiva ja luontainen keino myös ympäristökriisiin vaikuttamiseen. Aiheesta oli tarkoitus pitää luento Kalevi Sorsa -seminaarissa yhteistyössä

Työväenliikkeen kirjaston kanssa, mutta tämä jouduttiin valitettavasti perumaan koronapandemian vuoksi. Julkistustilaisuuttakaan ei järjestetty, vaan sen sijaan aiheesta äänitettiin podcast, jossa työajan lyhentämisestä Sinisalonen kanssa keskusteli STTK:n ekonomisti Patrizio Lainà. Syksyn viimeiset julkaisut FES-ajatuspajan Matthias Jobeliuksen käännösarikkeli ”Vihreä elvytys ja sosialidemokratia” ja Tuuli Hirvilammin ”Hyvä kehä kestävän hyvinvoinnin vauhdittajana” käsittelivät vasemmistolaisen ajattelun suuntaviivoja yhteiskunnallisen kestävyuden ja eheyden saavuttamiseen. Artikkeleista äänitettiin kaksi podcastjaksoa, joista toisessa olivat vieraina Tuuli Hirvilampi ja Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Skinnari ja toisessa kansanedustaja Matias Mäkyinen ja SAK:n ekonomisti Anni Marttinen.

Syksyllä hankkeessa käynnistettiin Ympäristökäsikirja kuntapäätäjille – ja kaikille muille -kirjan kokoaminen. Kirjaan koottiin puheenvuoroja tutkijoilta ja kunta-alan asiantuntijoilta ja kirjan julkistaminen ajoitettiin talven 2021, aikaan vähän ennen kuntavaalikampanjoiden alkua. Koronapandemia vaikutti hankkeen vuoteen 2020 merkittävästi erityisesti tilaisuuksien järjestämisen osalta. Tätä kuitenkin pyrittiin paikkaamaan blogeja ja podcasteja kehittämällä. Puheenvuoroja saatiinkin jo mainittujen lisäksi mm. BIOS-tutkimusyksikön tutkijoita, Sosteen pääekonomisti, Lapin- ja Oulun yliopiston väitöskirjatutkijoita sekä Creatura-ajatuspajan toiminnanjohtaja.

Sorsa-säätiön ja FEPS:n yhteinen konferenssi EU:n vihreästä elvytyksestä PM Sanna Marinin ja komissaari Frans Timmermansin kanssa siirtyi eteenpäin mahdollisesti vuodelle 2021.

Muu yhteiskuntatutkimus

Muu yhteiskuntapoliittinen tutkimus ja toiminta kietoutui vuonna 2020 erityisesti yhteiskunnan teknologisen murroksen ja koronapandemian ympärille.

Huhtikuussa julkaistiin raportti ”Edistyksellinen näkökulma digitaalitekologiaan – Luodaan Euroopan digitaalinen tulevaisuus itse”. Raportti on käänös englannista, ja alkuperäisen raportin ovat tuottaneet Foundation for European Progressive Studies (FEPS) sekä työväenliikkeen pohjoismainen yhteistyöjärjestö SAMAK. Raportti esittelee internetin historiaa ja nykytilaa yleistajuisesti sekä hahmottelee sitä, millä tavoin teknologia parhaiten saataisiin palvelemaan ihmisiä ja kestävää yhteiskuntaa. Raportin pohjalta loppuvuodesta toteutettiin samanniminen video, joka johdattelee raportin teemaan ja itse raportin äärelle. Myös maaliskuussa julkaistu Matti Hirvolan Impulsseja-julkaisu ”Digitalisaatio muuttaa maailmaa – miten työväenliikkeen pitäisi vastata haasteeseen” käsittelee samaa aihepiiriä.

Vuonna 2020 Kalevi Sorsa -säätiö oli edelleen aktiivinen yhteiskunnallinen toimija koskien työntekijöiden oikeuksia alustataloudessa. Uudenmaan tulevaisuuskirjassa julkaistiin hankevastaava Maija Mattilan artikkeli ”Alustatalous ihmistä palvelemaan”. Vuoden mittaan hän vieraili puhumassa aiheesta muun muassa Ylen Poliitikkaradiossa, Ylen All Points North -podcastissa, SAK:n kutsuvierastilaisuudessa ja Vihreässä eduskuntaryhmässä.

Koronapandemian aiheuttaman maailmanlaajuisen kriisin vaikutukset tuntuivat koko yhteiskunnassa. Rajoitusten kiristyttyä Sorsa-säätiö aloitti nettisivuillaan korona-aiheisen blogisarjan, jossa julkaistiin toistakymmentä kirjoitusta pääasiassa maaliskuu-kesäkuussa. Kirjoituksissa käsiteltiin muun muassa talouspolitiikkaa, populismia, alustataloutta, demokratiaa ja ilmastoa koronapandemian valossa. Myös podcasteissa käsiteltiin yhteiskunnan kriisejä, resilienssiä ja EU:n talousarkkitehtuuria koronan näkökulmasta, ja koronaa sivuttiin myös digitalisaatiota käsittelevässä podcastissa. Loppuvuodesta käynnistettiin uusi tutkimushanke, ”Yhteiskunta koronan jälkeen”. Hankkeesta vastaavaksi tutkijaksi rekrytoitiin filosofian tohtori Mikko Lievonon, joka aloitti työnsä joulukuussa 2020.

Marraskuussa julkaistiin Helsingin yliopiston tohtorikoulutettavan Marianne Sandelinin Impulsseja-julkaisu ”Mistä liberaalien ja konservatiivien vastakkainasettelu kumpuaa?”

Nykykonservatismiin juuret”. Julkaisu hahmottelee paitsi liberalismiin ja konservatismiin välistä kamppailua, myös näiden ideologioiden yhteyttä vasemmistolaisuuteen ja oikeistolaisuuteen. Yksi Sandelinin havainto on, että liberalismi ymmärretään nykyisin virheellisesti valtion mahdollisimman vähäiseksi puuttumiseksi talouteen. Sandelinin mukaan liberalismiin lähtökohtana on ollut usko ihmisjärkeen ja pyrkimys tasa-arvoisuuteen, ja siksi esimerkiksi sosialidemokratia ei ole liberalismille vastakkainen aate.

Vuoden aikana toteutettiin myös tilaustutkimus nuorten aikuisten yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta yhteistyössä SDP:n sekä viiden suuren työväenyhdistyksen ja kunnallisjärjestön kanssa. Tutkimusraportin kirjoitti YTM Eetu Kinnunen ja se valmistui vuoden 2021 tammikuussa.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälistä yhteistyötä tehtiin erityisesti eurooppalaisen kattojärjestömme Foundation for European Progressive Studies -ajatuspajan (FEPS) ja sen piirissä toimivien ajatuspajojen sekä vakiintuneiden yhteistyökumppaneiden Friedrich-Ebert-Stiftungin (FES) ja työväenliikkeen pohjoismaisen yhteistyöjärjestö SAMAK:in kanssa. Balkan-hankkeen osalta yhteistyökumppaneina oli FES:in lisäksi länsibalkanilaisia ajatuspajoja sekä ruotsalainen Olof Palme Center.

Alkuvuodesta FEPS ja SAMAK julkaisivat raportin “Progressive Approach to Digital Tech – Taking Charge of Europe’s Digital Future”, jonka valmisteluvaiheessa säätiö oli mukana kommentaattorina. Säätiö edisti raportissa esitettyjen ajatusten näkyvyyttä käännettämällä raportin suomeksi, tuottamalla siitä videon sekä julkaisemalla podcastin (ks. yllä). Raporttiin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua on jatkettu vielä vuonna 2021.

Lokakuussa järjestettiin yhteistyössä Solidarin, FEPS:in, Progresivan ja Fondazione Pietro Nennin kanssa webinaarin eriarvoisuudesta ja EU:n ohjausjaksosta. Keskustelun pohjana toimi Lorenza Antonuccin ja Francesco Cortin raportti “Inequalities in the European Semester”, jossa tutkijat esittivät yhdeksän suositusta eriarvoisuuden vähentämiseksi EU:ssa. Raportti tuotettiin yhteishankkeena viiden ajatuspajan kesken ja säätiön toiminnanjohtaja Vatanen toimi kommentaattorina kirjoitusprosessissa. Webinaarissa puhuivat mm. komissaari Nicolas Schmit, sosiaalineuvos Markus Seppelin, FEPS:in pääsihteeri Laszlo Andór sekä FEPS:in puheenjohtaja Maria Joao Rodrigues.

Säätiön toimijoita kutsutaan usein asiantuntijoiksi ja kommentaattoreiksi kansainvälisten kumppaneiden tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Kesäkuussa toiminnanjohtaja Kaisa Vatanen osallistui saksalaisen FES:n webinaariin ”Is this the end of the world as we know it? Discussing the Geopolitical Fallout of the Corona Crisis” kommentaattorina. Heinäkuussa toiminnanjohtaja Vatanen vieraili panelistina FEPS:in webinaarissa “Populism: Is it transforming Europe’s politics?” sekä FEPS:in podcastissa, joka käsitteli politiikan modernisointia.

FEPS:in tieteellisen neuvoston jäseneksi valittiin entisen tutkimuspäällikön Antti Alajan tilalle säätiön hallituksen jäsen Markku Mattila.

FES:n perinteinen pohjoismaisten ajatuspajojen seminaari järjestettiin vuonna 2020 webinaarina. Webinaarin teemana oli eriarvoisuus ja sen yhteys kapitalismin kriisiin, ilmastonmuutokseen ja hegemonisiin diskursseihin ammatillisesta järjestäytymisestä ja työllisyydestä. Hankevastaava Maija Mattilalla oli tilaisuudessa kommenttipuheenvuoro, ja kaikki säätiön työntekijät osallistuivat tilaisuuteen.

Tämän lisäksi yhteistyötä tehtiin kirjoittamalla erilaisiin kansainvälisiin julkaisuihin. Toiminnanjohtaja Vatanen kirjoitti yhdessä yllä mainitun raportin tuottaneiden ajatuspajojen

kanssa EurActiviin eurooppalaisesta ohjausjaksosta sekä yksin saksalaiseen IPS Journaliin Suomen Eurooppa-politiikasta. Hankevastaava Maija Mattila puolestaan kirjoitti eläköityneiden EU-virkamiesten AIACE-järjestön Vox-lehteen työskentelystä alustataloudessa.

Kansainvälinen yhteistyö kytkeytyi säätiön yhteiskuntatutkimukseen. Työntekijöiden oikeuksia alustataloudessa käsitelleen raportin kirjoittaja, hankevastaava Maija Mattila muun muassa kirjoitti Euroopan komission vertaisoppimisohjelmaan (Mutual Learning Programme – Peer Review) raportin alustatalouden työstä Suomessa ja osallistui Suomi-asiantuntijana EU:n aihetta käsittelevään etäkonferenssiin lokakuussa.

Demokratian tukeminen Länsi-Balkanilla

Kalevi Sorsa -säätiö on tehnyt kansainvälistä demokratiatyötä Balkanilla vuodesta 2008 lähtien Suomen ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövarojen rahoituksella. Ensimmäiset 10 vuotta hanke toimi Pohjois-Makedoniassa (entinen Makedonia), mutta vuonna 2019 alusta toiminta laajeni Albaniaan ja Bosnia-Hertsegovinaan.

Vuosien 2019–2021 hanke “Demokratian tukeminen Länsi-Balkanilla – kehitystä ja sillanrakennusta” keskittyy yhteiskunnallisesti aktiivisen nuorison kouluttamiseen Albaniassa, Bosnia-Hertsegovinassa ja Pohjois-Makedoniassa. Toisena painopisteenä on Länsi-Balkanin alueen yhteiskunnallisten ajatuspajojen verkostoitumisen tukeminen ja toimintakapasiteetin vahvistaminen. Säätiön balkanilaiset hankekumppanit ovat Progres Institute for Social Democracy Pohjois-Makedoniassa, Forum of Left Initiative Bosnia-Hertsegovinassa ja Qemal Stafa Foundation Albaniassa.

Koronapandemia iski pienellä viiveellä Länsi-Balkanille, mutta sen jälkeen alueen koronaluvut ovat olleet erittäin huolestuttavia ja vaikutukset talouteen massiivisia. Tämä kaikki vaikutti myös demokratiakehitykseen alueella – ulkonaliikkumiskielto olivat laajoja, valeutisointi koronaan liittyen oli valtaisa, ja Länsi-Balkanilla oli useita mielenosoituksia hallitusten koronatoimia vastaan.

Poliittisesti koronavuosi 2020 oli kuitenkin myös merkittävä edistysaskel Länsi-Balkanin maiden kansainvälistymisessä ja stabiloimisessa. Juuri koronapandemian puhjettua EU-maat vihdoin hyväksyivät jäsenneuvottelujen alkamisen Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa. Kolme päivää myöhemmin Pohjois-Makedoniasta tuli myös NATOn jäsen, mikä sekkin oli monen makedonialaisen hartaasti odottama askel. Heinäkuussa Pohjois-Makedoniassa järjestettiin ennen aikaiset vaalit johtuen EU-neuvottelujen viivästyisestä, ja vaalit voitti hallitseva sosialidemokraattinen SDSM-puolue niukalla enemmistöllä.

Vuoden 2019 maanjäristyksistä toipuvassa Albaniassa oli väkivaltaisiksikin yltyneitä mielenosoituksia joulukuussa 2020, kun poliisi ampui ulkonaliikkumiskieltoa rikkoneen miehen. Tapaus johti sisäministerin eroon, satojen ihmisten pidätyksiin ja myös yhden poliisin kuolemaan mielenosoitusten yhteydessä. Toisaalta vuoden aikana havaittiin Albanian ja Serbian hienoista suhteiden paranemista, kun maat solmivat keskenään liikkuvuussopimuksen.

Bosnia-Hertsegovinassa järjestettiin paikallisvaalit vuoden 2020 lopulla. Vaalit voittivat oppositiopuolueet, mikä viestii mahdollisesta muutoksesta maan paikalleen jumiutuneeseen politiikkaan. Bosnia-Hertsegovina ylitti kansainvälisen uutiskynnyksen vuonna 2020 muun muassa epäinhimillisistä olosuhteista maan pakolaisleirillä, jossa ei ole suojaa kylmyyttä vastaan.

Vuonna 2020 hankkeen henkilöstön osalta Pohjois-Makedoniassa Progres Institutin uusi hankekoordinaattori siirtyi toisiin tehtäviin, ja Kalevi Sorsa -säätiön hanketta siirtyi hallinnoimaan Progres Institutin pitkäaikainen työntekijä Katerina Kasovska. Koronatilan

vuoksi Suomen ulkoasiainministeriö poisti omarahoitusosuusvaatimuksen vuoden 2020 osalta, jolloin hankkeen vuoden 2020 budjetti pieneni 15 prosenttia. Koronatilanteen vuoksi hankkeessa sopeutettiin toimintaa vallitsevien rajoitusten ja pienentyneen budjetin vuoksi. Monia toimintoja siirrettiin järjestettäväksi etäyhteydellä, ja kaikki vierailut kumppanimaihin peruttiin maaliskuusta alkaen.

Bosnia-Hertsegovinassa järjestettiin Political Academy -koulutusohjelman moduuli monikulttuurisuudesta, tällä kertaa etäyhteydellä. Suomalaisena kouluttajana toimi toimittaja Hanne-Mari Tarvonen. Bosnia-Hertsegovinassa järjestettiin lisäksi lähitapahtumana Gender Academy -koulutusohjelman moduuli sosialidemokratiasta ja poliittisesta dialogista, kouluttajana Suomesta tapahtumaan osallistui Maria Mäkynen. Albaniassa järjestettiin neljän Training of Trainers -viikonloppukoulutuksen sarja lähitapahtumana. Pohjois-Makedoniassa järjestettiin kaksi moduulia Political Academy -koulutusohjelmaan.

Political Academy -koulutusohjelmat Pohjois-Makedoniassa ja Bosnia-Hertsegovinassa järjestetään yhteistyössä Olof Palme Centerin kanssa. Pohjois-Makedoniassa kumppanina vuonna 2020 oli myös Friedrich Ebert Stiftungin Skopjen toimisto.

Ajatuspajayhteistyö supistui koronatilanteen ja budjettileikkausten vuoksi kahdesta seminaarista yhteen seminaariin/webinaariin. Loppuvuodesta Skopjessa pidettiin Länsi-Balkanin ajatuspajojen seminaari/webinaari, jossa teemana oli koronan vaikutukset Länsi-Balkanin demokratiaan. Puhujina tilaisuudessa oli Suomesta Demo Finlandin toiminnanjohtaja Anu Juvonen sekä valtiosihteeri Pilvi Torsti. Länsi-Balkanin alueelta puhujina oli mm. professori Aleksandar Spasov Pohjois-Makedonian presidentin kabinetista, Pohjois-Makedonian sisäministeri, entinen pääministeri Oliver Spasovski sekä professorit Nenad Markovikj ja Bozidar Milenkovski. Seminaariin osallistui ajatuspajoja kaikista kuudesta Länsi-Balkanin maista. Säätiöstä seminaari/webinaariin osallistuivat etäyhteydellä hankkeen työntekijät Samuli Sinisalo ja Camilla Lohenoja. Pohjois-Makedoniaan suunniteltua keskustelutilaisuutta ei vallitsevan koronatilanteen vuoksi järjestetty.

Evaluaatio vuoden 2018 hankkeesta valmistui vuonna 2020. Evaluaatiossa tutkittiin mm. hankkeemme varoilla Pohjois-Makedoniaan perustetun nuorten monikulttuurisen foorumin onnistumista. Evaluaation mukaan hankkeen tarkoituksenmukaisuus sekä tehokkuus ovat erinomaisella tasolla. Suurin haaste hankkeessa oli evaluaation mukaan tulosten kestävydessä. Evaluaation toteutti Arvomaatti Oy, joka on tehnyt myös aiemman Balkan-hankkeen evaluaation. Vuonna 2020 säätiö osallistui UM:n hankehakuun ja sai rahoituksen jatkohankkeelle vuosiksi 2022–2023. Jatkohankkeessa toimintaa laajennetaan koulutusten ja ajatuspajayhteistyön lisäksi myös julkaisutoimintaan.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Ajatuspaja vaikuttaa yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen keskusteluun monien väylien kautta. Se nostaa edellä kuvatulla tutkimus- ja julkaisutoiminnallaan esiin näkökulmia ja teemoja, jotka ovat osaltaan määrittämässä yhteiskuntapolitiikan agenda. Toisaalta säätiö osallistuu asiantuntemuksensa puitteissa punnituilla näkemyksillä käynnissä olevaan poliittiseen keskusteluun riippumatta siitä, mistä teemat kumpuavat.

Vuonna 2020 erityisen vaikuttava yksittäinen tuotos oli Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020 -kirja. Se käynnisti kiivaan julkisen keskustelun erityisesti tulo- ja varallisuuseroista, ja kirjasta kirjoitettiin mediassa paitsi artikkeleita myös pääkirjoituksia ja kolumneja. Siihen viitattiin myös radio- ja tv-haastatteluissa, ja se oli esillä SDP:n puoluekokouksessa puoluejohdon puheenvuoroissa.

Säätiötä pyydetään säännöllisesti keskustelemaan erityisesti tutkimusteemoistaan, mutta laajemmin myös muista yhteiskunnallisista aiheista. Vuoden 2020 aikana toiminnanjohtaja kävi kahdesti Ylen Radio 1:n Ykkösaamu-ohjelmassa. Esimerkiksi alustataloutta ja yhteiskunnan digitaalista murrosta on kommentoitu eri medioissa ja säätiön asiantuntemusta on hyödynnetty Helsingin Sanomissa koskien Pohjois-Makedonian EU-jäsenyyttä.

Toinen väylä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ovat suorat yhteydet päätöksentekijöihin ja muihin poliittisiin toimijoihin. Moniin kansanedustajiin, ministereihin ja politiikan taustavaikuttajiin on pidetty säännöllisesti yhteyttä säätiön toiminnan kannalta keskeisistä aiheista.

Yksi merkittävä vaikuttamisväylä on yhteydet Sorsa-säätiön kanssa samoja aihepiirejä käsitteleviin tutkijoihin ja muihin toimijoihin. Tällaisia olivat vuonna 2020 eriarvoisuutta ja ilmastonmuutoksen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia tutkivat akateemiset tutkijat esimerkiksi BIOS-tutkimusyksikössä, Suomen Ympäristökeskuksessa sekä Suomen Akatemian rahoittamassa INVEST-lippulaivassa. Säätiö oli edelleen vuorovaikutuskumppanina niin ikään Suomen Akatemian rahoittamassa monivuotisessa hankkeessa Kansalaisuuden kuilut ja kuplat (BIBU), jonka tutkija Hanna Wass myös kirjoitti säätiön Eriarvoisuuden tila -kirjaan. Näiden ja vastaavien yhteistyöverkostojen kautta on saatu kirjoittajia säätiön blogiin ja vieraita podcasteihin. Säätiön työntekijät ovat puolestaan käyneet puhumassa esimerkiksi ammattiliittojen koulutuksissa sekä eri tahojen järjestämässä haastatteluissa, paneelikeskusteluissa ja muissa tilaisuuksissa.

Yhteistyötä edellä mainittujen tahojen kanssa jatketaan myös vuonna 2021. Lisäksi loppuvuodesta 2020 säätiö oli mukana kahdessa akateemisessa rahoitushaussa yhteistyö- tai vuorovaikutuskumppanina. Suomen Akatemian "Ilmastonmuutos ja ihminen" -haku ei tuottanut tulosta, mutta alkuvuodesta 2021 odotellaan vielä tietoa Oulun yliopiston ENRICH-hankkeen menestymisestä EU:n Horizon2020-haussa. Onnistuessaan työ hankkeen parissa alkaa vuonna 2021.

Vuonna 2020 kehitettiin säätiön uutiskirjettä säännölliseksi viestintäkanavaksi, joka kokoaa yhteen kattavasti säätiön tuotoksia ja toimintaa. Uutiskirje julkaistiin neljästi ja se tavoittaa kaikki säätiön toiminnasta kiinnostuneet.

Kalevi Sorsan kuolemasta tuli kuluneeksi 90 vuotta, ja sen kunniaksi säätiö perusti Kalevi Sorsa -palkinnon. Palkinto myönnetään yhteiskunnallisesti merkittävälle teolle, joka koskee kirjallisuutta, yhteiskuntatutkimusta tai muuta Sorsan elämäntyötä sivuavaa teemaa. Palkinnon summa on 2500 euroa. Lajissaan ensimmäinen palkinto myönnettiin kirjallisuuden emeritusprofessori Yrjö Varpion merkittävälle tutkimustyölle koskien Väinö Linnaa.

Vuoden 2020 SuomiAreena peruuntui kokonaisuudessaan ja sen myötä säätiö ei ollut kesällä Porissa järjestämässä yhteiskunnallista infotainmentia yhteistyössä ajatuspaja Toivon kanssa, kuten suunniteltu oli.

Vaikka vaikuttavuutta on vaikea mitata ja todentaa, systemaattisen media- ja tapahtumaseurannan valossa säätiön näkyvyys on ollut varsin hyvää aiempiin vuosiin verrattuna. Näkyvyyden ja vaikuttavuuden kehittäminen on säätiön toiminnan strategisena tavoitteena ja tätä työtä jatketaan säännöllisesti myös tulevana vuosina.

Talous ja hallinto

Säätiön infrastruktuuri ja perustoiminnot nojaavat opetusministeriön myöntämään valtionapuun, joka on osoitettu puolueita lähellä olevien ajatushautomoiden toimintaan.

Projektikohtaista rahoitusta on saatu ulkoasiainministeriön kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyövaroista, Palkansaaajasäätiöltä, Tradeka-yhtymältä, Riihi säätiöltä, Kansan Sivistysrahastolta, Työväen Opintorahastolta sekä Tampereen työväenyhdistykseltä, joille kaikille kuuluu kiitos toiminnan mahdollistamisesta ja kehittämisestä. Kansainvälisistä

kumppaneista sekä FEPS että FES ovat auttaneet taloudellisesti yhteisen toiminnan kulujen kattamisessa.

Säätiön saama rahoitus kattoi vuoden 2020 toimintakulut.

Säätiön hallituksen vuosina 2019–2020 muodostivat Antton Rönholm (pj), Juha Antila, Liisa Jaakonsaari, Mikko Koskinen, Laura Lindeberg, Markku Mattila ja Merja Mäkisalo-Ropponen. Säätiön sääntömääräinen vuosikokous järjestettiin keväällä.

Säätiö ei ole antanut vuonna 2020 lähipiiriinsä kuuluville henkilöille tai yhteisöille avustusta tai muita taloudellisia etuja tai lainoja. Säätiön toiminnanjohtajalle on maksettu työsopimuksen mukaista palkkaa. Tilintarkastusyhteisölle on maksettu tilintarkastuspalkkio. Hallituksen jäsenille on maksettu kokouspalkkio.

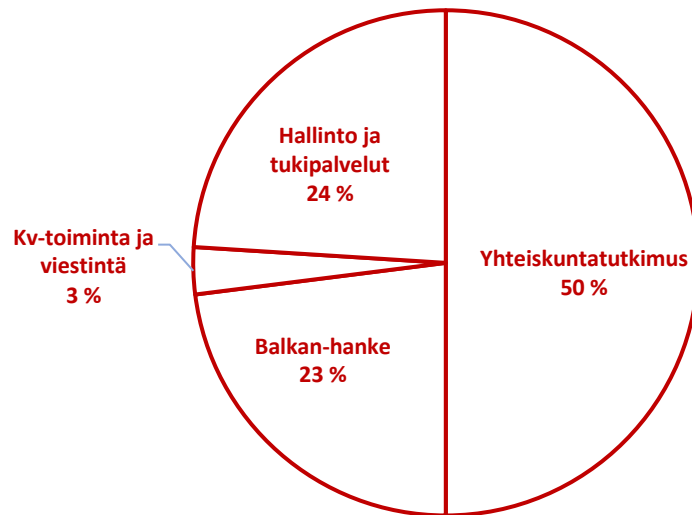
Operatiivisesta toiminnasta vastasi toiminnanjohtaja VTM Kaisa Vatanen. Vakinaisessa työsuhteessa säätiön yhteiskuntatutkimuksen parissa ovat toimineet hankevastaavat YTT Maija Mattila ja MA Samuli Sinisalo. Määräaikaisessa projektitehtävässä Balkan-hankkeen koordinaattorina toimi VTM Camilla Lohenoja. Joulukuussa tutkijana aloitti PhD Mikko Lievonen, joka vastaa määräaikaisesta ”Yhteiskunta koronan jälkeen” -hankkeesta. Säätiön toiminnanjohtajaksi valittiin joulukuussa hyvinvointi- ja valtiosääntöoikeuden dosentti Pauli Rautiainen, joka aloitti tehtävässä vuoden 2021 alussa Kaisa Vatasen siirryttyä toisiin tehtäviin säätiön ulkopuolelle.

Vuonna 2020 säätiö panosti hallinto- ja tukipalveluidensa resurssien kasvattamiseen. Camilla Lohenoja teki hallinto- ja viestintätöitä osa-aikaisen hanketyönsä lisäksi. Marraskuussa uudessa tehtävässä talous- ja hallintosihteerinä aloitti Margolit Mihlin.

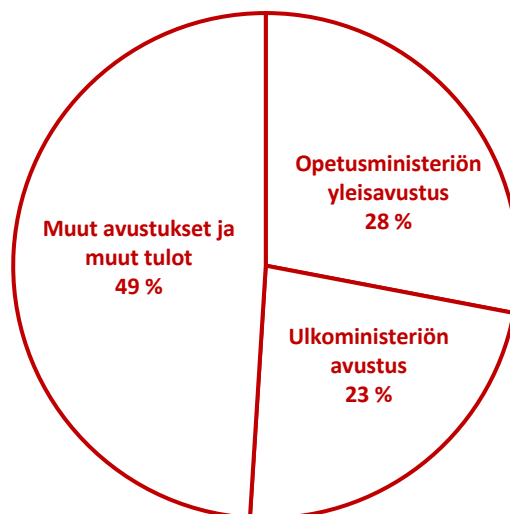
Säätiö on vuokrannut toimitilansa Suomen Sosialidemokraattiselta Puolueelta osoitteessa Siltasaarenkatu 18–20 C, 6. krs., 00530 Helsinki. Taloushallinnon palvelut toteutetaan ostopalveluina.

Liite 1: Säätiön tulo- ja kulurakenne 2020

Säätiön kulut (452 792 €):

Säätiön tulot (458 470 €):

Liite 2: Säätiön tapahtumat 2020

- 16.12.2020 Webinaari: Covid-19 and democracy in the Western Balkans (yhteistyössä Progres Instituten kanssa)
- 1.10.2020 Webinaari: Eriarvoisuuden vähentäminen EU:ssa (yhteistyössä FEPS:n kanssa)
- 18.8.2020 Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020 -julkaisutilaisuus
- 14.-16.8.2020 Kesäkoulu eriarvoisuudesta
- 11.2.2020 Mistä puhumme, kun puhumme eriarvoisuudesta? -julkaisutilaisuus

Liite 3: Säätiön julkaisutoiminta 2020

- 14.12.2020 Tuuli Hirvilampi: "Hyvä kehä kestäväen hyvinvoinninvaahdittajana", Impulssi-julkaisu
- 1.12.2020 Matthias Jobelius: "Vihreä jälleenrakennus ja sosialidemokratia", Impulssi-julkaisu (yhteistyössä FES:n kanssa)
- 27.11.2020 Marianne Sandelin: "Mistä liberaalien ja konservatiivien vastakkainasettelu kumpuaa?", Impulssi-julkaisu
- 29.10.2020 Julian Honkasalo: "Väittelytaidoilla vihapuhetta vastaan", Impulssi-julkaisu
- 18.8.2020 Maija Mattila (toim.): "Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020", raportti
- 8.6.2020 Samuli Sinisalo: "Työajan lyhentämisen ekologiset vaikutukset", Impulssi-julkaisu
- 28.5.2020 "Edistyksellinen näkökulma digitaalitekologiaan – Luodaan Euroopan digitaalinen tulevaisuus itse", raportti - yhteistyössä FEPS:n ja SAMAK:n kanssa
- 25.3.2020 Matleena Moisis ja Oras Tynkkynen: "Mitä jokaisen on hyvä tietää Pariisin ilmastopöimuksesta?", Impulssi-julkaisu
- 10.3.2020 Matti Hirvola: "Digitalisaatio muuttaa maailmaa – miten työväenliikkeen pitäisi vastata haasteeseen", Impulssi-julkaisu
- 11.2.2020 Antti Kauppinen: "Mistä puhumme, kun puhumme eriarvoisuudesta?" Impulssi-julkaisu

Julkaistut blogikirjoitukset Säätiön verkkosivuilla

- 3.11.2020 Maija Mattila: Tulot, varallisuus, eriarvoisuus, verot
- 19.10.2020 Camilla Lohenoja: Korona on myös edistänyt demokratiaa
- 7.9.2020 Camilla Lohenoja: Kovat piipussa ei ratkaise koronakriisiä
- 26.8.2020 Timo Kuusiola: Keskustelu koronaelytyksestä toi esille nykyisen ympäristöpolitiikan puutteet
- 5.8.2020 Camilla Lohenoja: Pohjois-Makedoniassa tiukka vaalivoitto sosialidemokraateille
- 8.7.2020 Anni Marttinen: Suomi tarvitsee velkaterapiaa
- 24.6.2020 Airi Kähärä: Covid-19 - elämää Nairobissa koronaviruksen kanssa
- 17.6.2020 Aatu Puhakka: Leikkaamalla koronakriisin lasku voi siirtyä tuleville sukupolville
- 26.5.2020 Camilla Lohenoja: Pohjois-Makedonia on palannut oikealle raiteelle
- 22.5.2020 Anni Marttinen: Koronakriisi - ovi uuteen talousmalliin?
- 19.5.2020 Senja Väätäinen-Chimpuku: Koronan hoito pitää ulottaa globaaleihin valta-asetelmiin
- 6.5.2020 Kaisa Vatanen: Korona, EU:n talouspolitiikka ja sosialidemokraattien linjavalinta
- 29.4.2020 Mira Hulkkonen: Korona - datan lähde ilmakehätutkijoille, välilyksymys ihmiskunnalle
- 22.4.2020 Ari-Elmeri Hyvönen ja Tapio Juntunen: Koronakriisi ja yhteiskunnan kokonaisresilienssi
- 17.4.2020 Elin Ylvasdotter: Älä tyri nyt tätä, Ruotsi
- 9.4.2020 Samuli Sinisalo: Voiko koronakriisi tuoda mitään hyvää?
- 8.4.2020 Camilla Lohenoja: Pohjois-Makedonia ja Albania aloittavat EU-jäsenyysneuvottelut

- 6.4.2020 Yannick Lahti: Eurooppa koronaviruksen aikaan - miksi populismi ei tule kuolemaan?
- 3.4.2020 Jussi Ahokas: Koronakriisi - euroalueen kohtalon hetki?
- 1.4.2020 Markus Holmgren: Mitä korona kertoo Kiinasta?
- 27.3.2020 Kaisa Vatanen: Suosituksia poikkeusajan lukemistoksi
- 23.3.2020 Maija Mattila: Korona ja alustavälitteinen työ
- 21.2.2020 Maija Mattila: Ihmisarvon kyseenalaistamisesta on tullut valtavirtaa
- 13.2.2020 Veera Salokannel: Ekologisen kompensaation lyhyt oppimäärä
- 9.1.2020 Kaisa Vatanen: Onko meillä varaa olla siirtymättä nelipäiväiseen työviikkoon?

Säätiön podcastit ja videot

- 17.12.2020 Hyvä kehä kestävän hyvinvoinnin vaihdittajana – Ville Skinnari, Tuuli Hirvilampi, Tiina Vainio ja Samuli Sinisalo
- 10.12.2020 Vihreä jälleenrakennus ja sosialidemokratia – Anni Marttinen, Matias Mäkynen ja Samuli Sinisalo
- 25.11.2020 Video: Edistyksellinen näkökulma digitaalitekologiaan (julkaistu suomeksi ja englanniksi)
- 18.9.2020 Digitalisaation yhteiskunnalliset vaikutukset - Justin Nogarede (Digital Policy Adviser, FEPS) ja Jan-Erik Støstad (pääsihteeri, SAMAK), MEP Miapetra Kumpula-Natri Maija Mattila, englanninkielinen
- 15.6.2020 Resilienssi - Eija Meriläinen, Ari-Elmeri Hyvönen ja Samuli Sinisalo
- 10.6.2020 Työajan lyhentäminen - Patrizio Laina ja Samuli Sinisalo
- 15.5.2020 Korona ja EU:n talousarkkitehtuuri - Jussi Ahokas, Kaisa Vatanen ja Samuli Sinisalo
- 8.5.2020 Mitä on erivertaisuus? - Antti Kauppinen ja Maija Mattila
- 17.4.2020 Yhteiskunnan kriisit ja niihin sopeutuminen - Paavo Järvensivu, Tero Toivanen ja Samuli Sinisalo